

Bildande av naturreservatet Ormdalen i Skinnskattebergs kommun

Beslut

Länsstyrelsen förklarar med stöd av 7 kap. 4 § miljöbalken det område som avgränsas på bifogad karta, bilaga 1, som naturreservat. Naturreservatets namn ska vara Ormdalen.

För att tillgodose syftet med reservatet beslutar Länsstyrelsen med stöd av 7 kap. 5, 6 och 30 §§ miljöbalken att nedan angivna föreskrifter ska gälla för reservatet (se *Reservatsföreskrifter*).

Länsstyrelsen fastställer samtidigt, med stöd av 3 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m., skötselplanen för naturreservatets långsiktiga vård (bilaga 2). Förvaltare av reservatet ska vara Länsstyrelsen.

Länsstyrelsen beslutar med stöd av 7 kap. 7 § första stycket miljöbalken, att då detta beslut vunnit laga kraft ska av Länsstyrelsen den 11 november 1981 fattat beslut om bildande av Malingsbo-Klotens naturvårdsområde enligt 19 § naturvårdslagen, dnr 11.126-479-81, upphöra att gälla för det område som i och med detta beslut, 511-4426-12, förklaras som naturreservat. Beslut med dnr 11.126-479-81 kvarstår i övriga delar.

Reservatsföreskrifter

A. Föreskrifter enligt 7 kap. 5 § miljöbalken om inskränkning i rätten att använda mark- och vattenområden som behövs för att uppnå syftet med reservatet

Utöver vad som i övrigt gäller är det förbjudet att:

- 1 bedriva täkt eller annan verksamhet som förändrar reservatsområdets topografi, yt- eller dräneringsförhållanden (t.ex. att gräva, muddra, spränga, schakta, plöja, borra, dämna, nydika, rensa dike, utfylla, tippa, markbereda, bryta stubbar eller utföra annan markbearbetning),
- 2 avverka, gallra, röja, så, plantera eller utföra annan skogsbruksåtgärd eller på annat sätt skada eller bortföra levande eller döda träd och buskar,
- 3 anlägga väg, stig, led, campingplats eller uppställningsplats för fordon, släp, båtar eller andra farkoster,
- 4 använda kemiska eller biologiska bekämpningsmedel, tillföra kalk eller andra växtnäringssämnen,
- 5 anordna upplag,

- 6 uppföra och vidmakthålla ny byggnad eller annan anläggning (t.ex. vindkraftverk, jakttorn, mast, hamn, brygga, bro, spång, mark- eller luftledning, stängsel eller annan hägnad),
- 7 utfodra vilt och sätta upp saltsten,
- 8 införa nya växt- eller djurarter i området,
- 9 upplåta mark för skyttetävling, orienteringstävling, militära övningar eller liknande arrangemang.

B. Föreskrifter enligt 7 kap. 6 § miljöbalken om förpliktelse att tåla visst intrång
Fastighetsägare och innehavare av särskild rätt förpliktas tåla att följande anordningar utförs och åtgärder vidtas för att tillgodose syftet med naturreservatet:

- 1 utmärkning av reservatets gränser i terrängen samt utplacering av informationstavlor,
- 2 åtgärder (röjning) med restaureringssyfte i ungskog med planterad gran,
- 3 mindre åtgärder (röjning) för att motverka igenväxning i kärr,
- 4 åtgärder för vård av kulturlämning,
- 5 utmärkning och underhåll av vandringsled,
- 6 anläggande och underhåll av anordningar för reservatets skötsel och för friluftslivet,
- 7 dokumentation och uppföljande undersökningar av mark- och vattenförhållanden, flora och fauna.

Alla virkessortiment, inklusive grenar och toppar (GROT), som tas ut från området med stöd av föreskrifter och skötselplan tillfaller staten.

C. Föreskrifter enligt 7 kap. 30 § miljöbalken om rätten att färdas och vistas inom reservatet och om ordningen i övrigt inom reservatet

Utöver vad som i övrigt gäller är det förbjudet att:

- 1 gräva, hacka, rista, måla eller på annat sätt skada jordytan eller fasta naturföremål såsom berghällar och block,
- 2 utöva bergsklättring,
- 3 framföra motordrivet fordon
- 4 medföra okopplad hund eller annat lösgående husdjur,
- 5 cykla eller rida,
- 6 tälta längre tid än två dygn,
- 7 fälla eller på annat sätt skada levande eller döda träd och buskar, samt skada vegetation eller naturföremål i övrigt t.ex. genom att samla ved eller att insamla örter, gräs, mossor, svampar eller lavar, med undantag för bär och matsvamp för husbehov,
- 8 insamla insekter eller andra ryggradslösa djur,
- 9 elda annat än på särskilt iordningställd eldplats,
- 10 anbringa tavla, skylt, affisch, orienteringskontroll eller permanent snitsla spår,
- 11 använda området för organiserade tävlings- eller övningsändamål, lägerverksamhet eller motsvarande.

Föreskrifterna under A och C ska inte utgöra hinder för

- förvaltaren eller den som arbetar på uppdrag av förvaltaren att inom utpekade områden i bilaga 1b utföra skötselåtgärder i enlighet med fastställd skötselplan,
- att förvaltaren, kommunen eller den som arbetar på uppdrag av någon av dessa utför skötsel och underhåll av bruksleden med tillhörande friluftsanordningar i enlighet med fastställd skötselplan. Skötseln får inte påverka andra markområden än de av stigen och rastplatsen redan ianspråktaga och får inte medföra skada på mark eller vegetation utanför dessa ytor,
- nödvändiga åtgärder i samband med brandbekämpning,
- jakträttsinnehavaren att bedriva jakt med löshund eller att framföra ett motordrivet mindre fordon i terrängen för uttransport av fäلت klövvilt. Fordonet ska framföras på sådant sätt att risken för skador på mark och vegetation minimeras,
- vetenskapliga undersökningar med syfte att öka kunskapen om de biologiska värdena i området. För sådana undersökningar krävs dock Länsstyrelsens godkännande.

Länsstyrelsen erinrar om att föreskrifterna under C, enligt 7 kap. 30 § miljöbalken, gäller omedelbart även om beslutet överklagas.

Uppgifter om naturreservatet

Objektnamn	Ormdalen
NVR-id	2014015
Skyddsform	Naturreservat
Län	Västmanland
Kommun	Skinnskatteberg
Lägesbeskrivning	ca 11,5 km NV om Skinnskatteberg
Karta	Terrängkartan: 11F NO Fastighetskartan: 11F 8g
Naturgeografisk region	27, Skogslandskapet norr om norrlandsgränsen
Fastigheter	Prästbyn 1:30
Förvaltare	Länsstyrelsen i Västmanlands län
Areal	35,1 ha, varav produktiv skogsmark 32,3 ha

Syftet med naturreservatet

Syftet med naturreservatet är att:

- bevara de förekommande naturtyperna och de speciella miljöförhållanden som präglar området och skapar förutsättningar för dess avsevärda mångfald av miljöer och arter,
- gynna de ovanliga och hotade arter som förekommer i området och förbättra deras möjligheter att i livskraftiga populationer fortleva i området på lång sikt,
- bidra till bevarandet av de höga biologiska värden som är knutna till äldre naturskogsartade barrskogar på landskapsnivå,
- bevara ett biologiskt och geologiskt intressant område med storslagna formationer och miljöer som kan vara ett attraktivt utflyktsmål för allmänheten.

Syftet ska nås genom att:

- större delen av området lämnas för fri utveckling,
- naturvårdsinriktade skötselåtgärder (röjning) genomförs vid behov i utpekad yta, enligt bilaga 1b, för att motverka igenväxning i kärr
- skötselåtgärder (röjning) genomförs i utpekade ytor, enligt bilaga 1b, i syfte att reducera andelen gran och efterlikna naturlig beståndsstruktur i ungskog med planterad gran,
- anläggningar för friluftslivet underhålls och uppförs vid behov för att kanalisera besökare och underlätta vistelse i området.

Beskrivning av området

Naturreservatet Ormdalen är beläget i bergslagsregionen, ca 11,5 km NV om Skinnskatteberg. Området består av två markerade dalgångar åtskilda av höjdryggen Ormdalsåsen. Dalgångarnas skogar är i väster sammanlänkade genom att en del av Ormdalsåsens skogsklädda västsluttning inkluderats i reservatet. Den södra dalgången, som gett reservatet dess namn, är djup och har branta sidor med klippväggar och blockmarker. Topografin ter sig mindre dramatisk i den norra dalgången, men även här finns branter och blockanhopningar. Området är bevuxet med äldre granskog och barrblandskog som till övervägande delen brukats extensivt under flera decennier. Växlingen mellan olika natur- och vegetationstyper är karakteristiskt, inte minst i låglänta fuktiga delar. Här finns bl.a. intermediära källkärr, lövskogskärr, fattigkärr, sumpgranskog och svagt översilad skogsmark. Två mindre skogsbäckar finns inom reservatsområdet, en i vardera dalgången, varav den norra rinner ut i en myr som omger den lilla skogstjärnen Ormputten.

Skäl för beslut

Prioriterade bevarandevärden

Området ligger i värdetrakten ”Malingsbo”, som är utpekad i *Strategi för formellt skydd av skog i Västmanlands län* (Länsstyrelsen & Skogsstyrelsen 2006). De skogstyper som är prioriterade inom denna trakt är kuperad granskog, tallskog och lövblandad barrskog. Skogsstrategin beskriver trakten som ”ett komplex av artrika områden i kuperad terräng”. Värden som lyfts fram är de botaniskt rika skogs- och våtmarksbiotoperna, där kryptogamfloran utmärker sig, något som sägs återspegla områdets stora variation av biotoper och strukturer. Beskrivningen stämmer väl in på naturen och biotopvariationen i Ormdalen. Samtidigt får området betecknas som ett säregt och något avvikande stycke natur i den naturgeografiska regionen ”sydligt boreala kuperade områden” (28b) där landskapet i stort kännetecknas av vågig bergkullterräng med mellanliggande finsedimentdalar.

Områdets bevarandevärden är i första hand kopplade till det sammanhängande skogsområdet med stor andel äldre extensivt brukad gran- och barrblandskog. Karakteristiskt är olikåldriga bestånd med ställvis stora mängder död ved. Därutöver rymmer dalgångarna ytterligare en rad värdefulla biotoper som i hög grad bidrar till variationsrikedomen och den biologiska mångfalden. Till dessa räknas källkärr, sluttningskärr, sluttningar med klippbranter och blockmarker, samt bäckmiljöer kantade av ställvis örtrik sumpskog. Djupa dalgångar med branta sidor och hög luftfuktighet är en regionalt ovanlig företeelse, i synnerhet miljöer som i likhet med Ormdalen är bevuxna med naturskogsartade barrskogar. Reservatets speciella miljöförhållanden har gett upphov till en rik flora med många ovanliga kryptogamer, däribland en rad ekologiska specialister. Här utmärker sig mossfloran, som närmast kan betecknas som unik för detta län. Flera arter med få kända förekomster i regionen har påträffats, liksom en levermossa som i Västmanlands län hittills bara är känd från Ormdalen.

Skogen i området, med sin bitvis vildvuxna karaktär, står i stark kontrast till bestånden i omgivningen som med få undantag befinner sig i någon fas av produktionscykeln. Reservatets läge i en utpekad värdetrakt ökar områdets betydelse på landskapsnivå. En högre koncentration av de aktuella naturtyperna i trakten innebär större möjlighet att på lång sikt bevara den biologiska mångfalden i området. Framförallt ökar de trängda skogsväxternas chanser att på längre sikt fortleva i livskraftiga populationer, samtidigt som svårspredda arters möjligheter att kunna sprida sig i landskapet ökar. Förutsättningen för att området ska behålla och öka sina biologiska värden är att skogarna inom området undantas från skogsbruk och att i området förekommande vattenmiljöer och våtmarker förblir opåverkade. Därmed är föreskrifter mot produktionsinriktat skogsbruk och ingrepp som leder till förändrad hydrologi och topografi nödvändiga för möjligheten att på lång sikt bevara områdets naturvärden.

Upphävande av tidigare beslut

Området är beläget inom Malingsbo-Klotens naturvårdsområde. I beslutet står att naturvårdsområdets syfte är att *”bevaka naturvärdena i de speciellt skyddsvärda områdena (geologiska och biologiska sårskyddsområden) vars skydd kan komma att visa sig kräva så långtgående inskränkningar i markanvändningen att bildande av naturreservat måste övervägas”*. Länsstyrelsen anser att beslut och föreskrifter för Malingsbo-Klotens naturvårdsområde i många avseenden är föråldrade och på många punkter svaga med avseende på områdesskydd och skyddet för de i området förekommande biologiska värdena.

Det nya beslutet, med A-föreskrifter som ändrats och kompletterats, innebär långtgående restriktioner mot olika arbetsföretag och verksamheter som tidigare endast varit samrådspliktiga. Bland A-föreskrifterna införs bl.a. förbud mot en rad åtgärder med koppling till produktionsinriktat skogsbruk och ett flertal andra för naturvärdena skadliga ingrepp, såsom att bedriva täkt eller annan verksamhet, anordna upplag och att anlägga väg. Ett antal C-föreskrifter har ändrats och kompletterats. Därutöver införs flera nya föreskrifter, bl.a. förbud mot att utöva bergsklättring samt att cykla och rida, liksom förbud mot att använda området för organiserade tävlings- eller övningsändamål. Detta för att stärka skyddet för i området förekommande lättillgängliga biotoper med störningskänslig vegetation. Av samma skäl och för att värna vissa våtmarker och översilningsmarker med känslig flora införs förbud mot att utfodra vilt och sätta upp saltsten. Föreskrifter som i det nya beslutet upphävs, då de inte anses nödvändiga för att uppnå syftet med reservatet, är förbudet mot att framföra motorbåt annat än på härför anvisade sjöar och förbudet mot att ställa upp husvagn över natt. Jämfört med tidigare beslut införs undantag som innebär att föreskrifterna under A och C inte ska utgöra hinder för förvaltaren eller den som arbetar på uppdrag av förvaltaren att inom utpekade ytor i bilaga 1b utföra naturvårdsinriktade skötselåtgärder. Detta för att möjliggöra att reservatet i framtiden sköts på ett ändamålsenligt sätt och i enlighet med fastställd skötselplan.

Sammantaget innebär de ändringar som fastslås i föreliggande beslutet en avsevärd förstärkning av naturskyddet i området, samtidigt som vissa föreskrifter i någon mån kan uppfattas som hämmande för det rörliga friluftslivet. Mot bakgrund av vad som anförts ovan anser Länsstyrelsen att skälen för att i viss utsträckning begränsa allmänhetens tillträde dock är starka och att dessa ändringar krävs för att syftet med reservatet ska uppnås. Det är Länsstyrelsens övertygelse att ett stärkt skydd för de värdefulla naturmiljöer som kännetecknar Ormdalen inte utgör något hinder för att kunna bedriva ett rörligt friluftsliv i reservatsområdet.

För att undvika att två naturreservat med gällande föreskrifter överlappar varandra ska det äldre beslutet med tillhörande föreskrifter och skötselplan upphävas i den del av naturvårdsområdet som omfattas av det nya beslutet. Länsstyrelsen anser inte att ett upphävande av det äldre beslutet, i den berörda delen av naturvårdsområdet, innebär ett avsteg från skyddet. Länsstyrelsen anser tvärtom att

det nya beslutet innebär en avsevärd förstärkning av naturskyddet i området. Länsstyrelsen finner att det därmed föreligger synnerliga skäl för ett upphävande av det tidigare beslutet för den del av naturvårdsområdet som berörs av reservatsbildningen.

Miljökvalitetsmål

Bildandet av naturreservatet är en del av uppfyllandet av miljökvalitetsmålen Levande skogar, Myllrande våtmarker och Ett rikt växt- och djurliv, om vilka Sveriges riksdag beslutat.

Riksintresse

Området är beläget inom Malingsbo-Klotens naturvårdsområde och dess riksintresse för friluftslivet.

Motiv till skyddsformen naturreservat

Enligt 1 kap. 1 § miljöbalken ska balken tillämpas så att bl.a. värdefulla natur- och kulturmiljöer skyddas och vårdas och den biologiska mångfalden bevaras. Enligt 7 kap. 4 § miljöbalken får ett mark- eller vattenområde av länsstyrelsen förklaras som naturreservat i syfte att bevara biologisk mångfald, vårda och bevara värdefulla naturmiljöer eller tillgodose behov av områden för friluftslivet. Länsstyrelsen har bedömt att det är ett angeläget allmänt intresse att Ormdalen, med dess arter och livsmiljöer, bevaras och främjas, och att det därför är motiverat att skydda området som naturreservat med föreskrifter mot bland annat produktionsinriktat skogsbruk och annan exploatering.

Intresseprövning

Länsstyrelsen har, i enlighet med 7 kap. 25 § miljöbalken, prövat och funnit att bildandet av naturreservatet inte går längre i inskränkning av enskilds rätt att använda mark och vatten, än som krävs för att syftet med skyddet ska tillgodoses.

Andra sakförhållanden

Länsstyrelsen har, i enlighet med 3 och 4 kap. miljöbalken, prövat och funnit att bildandet av naturreservatet är förenligt med en från allmän synpunkt lämplig användning av markområdet/vattenområdet, och att beslutet inte strider mot gällande kommunal översiktsplan.

Ärendets handläggning

Dokumentation

Ormdalen ingår sedan år 1981 i Malingsbo-Klotens naturvårdsområde. Området utgör en del av objektet "Ormdalen, Ormputten, Råmyrbäckravinen", som finns medtaget i Länsstyrelsens Naturvårdsplan från år 1985 och som i sin helhet placerades i den högsta naturvärdesklassen (klass 1). Våtmarks- och sumpskogsområden i södra dalgången uppmärksammades och tillmättes höga naturvärden, både i samband med Våtmarksinventeringen, utförd av Länsstyrelsen år 1987 och under Sumpskogsinventeringen, genomförd av dåvarande

Skogsvårdsstyrelsen år 1997. Delar av reservatets naturvärden uppmärksammades år 1997 i samband med att dåvarande AssiDomän genomförde en nyckelbiotopsinventering i området, varvid två större nyckelbiotoper avgränsades. Redan två år tidigare hade flera uppgifter framkommit, från den ideella naturvården, om förekomster av ovanliga kärlväxter i området.

År 2003 genomförde Länsstyrelsen en inventering av all statligt ägd skogsmark i länet på uppdrag av Naturvårdsverket, som i sin tur fått detta ålagt genom ett regeringsuppdrag år 2002. I samband med denna inventering gjordes en avgränsning av området, två större värdekärnor identifierades och områdets flora, som dokumenterades översiktligt, visade sig vara mycket artrik, med många ovanliga kryptogamer. Sedan naturvärdena i Ormdalen under senare år blivit mer kända har området tilldragit sig viss uppmärksamhet från den ideella naturvården. Sporadiska besök i området har lett till fler fynd av ovanliga växter, vilket ytterligare bidragit till att belysa områdets mycket höga naturvärden och botaniska kvalitéer, inte minst områdets betydelse för känsliga kryptogamer.

Områdets skyddsbehov dokumenterades i rapporten ”Skyddsvärda statliga skogar. Svealand utom Dalarnas län” (Naturvårdsverket 2004). Vidare är Ormdalen belägen i ”Malingsbo”, som är en av de värdestrakter som utpekades i strategin för formellt skydd av skog i Västmanlands län (Länsstyrelsen & Skogsstyrelsen 2006).

Avgränsning och överenskommelse

Länsstyrelsen påbörjade år 2007 arbetet med reservatsbildning i området. Till grund för den slutgiltiga avgränsningen låg den preliminära avgränsning som tagits fram i samband med statsskogsutredningen. En värdering av området har genomförts av Forum Fastighetsekonomi AB i samråd med markägaren och på uppdrag av Länsstyrelsen. Därefter har Länsstyrelsen förhandlat med markägaren och kommit överens om köp. Utbetalning av köpeskilling har skett från Naturvårdsverket den 1 oktober 2007. Reservatets gränser har mätts in och stakats ut av Lantmäteriet och fastighetsbildningen är avslutad. Reservatsgränsen överensstämmer med den nybildande fastigheten.

Samråd

Samråd har enligt 26 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. ägt rum med Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen Västmanlands distrikt, samt enligt 25 § nämnda förordning med Skinnskattebergs kommun.

Konsekvensutredning

Länsstyrelsen har enligt 4 § förordningen (2007:1244) om konsekvensutredning vid regelgivning utrett föreskrifternas kostnadsmässiga och andra konsekvenser, och dokumenterat dessa i en konsekvensutredning daterad den 30 november 2012.

Remiss

Markägare och innehavare av särskild rätt till marken har, enligt 24 § förordningen om områdesskydd enligt miljöbalken m.m., förelagts att inom en tid av en månad yttra sig över förslaget till beslut om bildande av naturreservatet Ormdalen. Förslaget till beslut har därutöver sänts på remiss till ett flertal berörda myndigheter och organisationer.

Remissyttranden och länsstyrelsens avvägning med avseende på dessa Yttrande har inkommit ifrån Västmanlands orienteringsförbund, Skinnskattebergs kommun, Polismyndigheten i Västmanlands län, Sveriges geologiska undersökning (SGU) och Naturårdsverket. De tre förstnämnda har inget att erinra, Naturårdsverket meddelar att verket avstår från att yttra sig och SGU kommenterar i positiva ordalag hur geologin lyfts fram och behandlas i beslutsdokumenten samt för fram en synpunkt på innehållet som Länsstyrelsen tagit till sig och infört i handlingarna.

Upplysningar

Dispens från föreskrifterna m.m.

Om det finns särskilda skäl får Länsstyrelsen med stöd av 7 kap. 7 § miljöbalken medge dispens från meddelade föreskrifter för naturreservatet. Finns det synnerliga skäl får Länsstyrelsen helt eller delvis upphäva naturreservatet.

Riksintresse

Enligt 3 kap. 6 § miljöbalken ska områden som är av riksintresse för naturvården, kulturmiljövården eller friluftslivet skyddas mot åtgärder som kan påtagligt skada natur- eller kulturmiljön.

Strandskydd

Vissa delar av reservatet är belägna inom område där strandskyddsbestämmelser gäller enligt 7 kap.13-18 §§ miljöbalken. Strandskyddet syftar till att långsiktigt trygga förutsättningarna för allemansrättslig tillgång till strandområden, och bevara goda livsvillkor för djur- och växtlivet på land och i vatten.

Artskydd

Fridlysta arter är skyddade enligt 4-9 §§ artskyddsförordningen (2007:845), med stöd av 8 kap. miljöbalken.

Vattenlagstiftning

Enligt 11 kap. 9 § miljöbalken krävs tillstånd för all vattenverksamhet. Enligt 19 § förordningen (1998:1388) om vattenverksamhet m.m. ska viss vattenverksamhet i stället anmälas till Länsstyrelsen. Det gäller t.ex. uppförande av anläggning, fyllning, pålning, grävning, schaktning, muddring eller liknande i ett vattenområde.

Kungörelse

Beslut om kungörelse, se bilaga 3.

Hur man överklagar

Detta beslut kan överklagas hos regeringen enligt bilaga 4. Sakägare anses ha fått del av beslutet den dag kungörelse om beslutet var införd i ortstidning.

Beslutet gäller från den dag det vunnit laga kraft utom föreskrifter meddelade med stöd av 7 kap. 30 § miljöbalken, avd C, vilka gäller omedelbart.

I ärendets slutliga handläggning har deltagit landshövding Ingemar Skogö, beslutande, och naturvårdshandläggare Mårten Berglind, föredragande, samt

länsråd Sofia Wallström,
chefsjurist Caroline Wall,
planhandläggare Magnus Johansson,
kulturmiljöhandläggare Helena Fennö samt
enhetschef Anna Fridén.

Ingemar Skogö

Mårten Berglind

1. Beslutskarta
- 1b. Beslutskarta – Områden för skötsel
2. Skötselplan
3. Beslut om kungörelsedelgivning
4. Hur man överklagar